

Monika Sabljak-Olędzka

Wolontariat Europejski jako forma współpracy Muzeum Budownictwa Ludowego – Parku Etnograficznego w Olsztynku z NGO

Rocznik Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu 5, 73-83

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wolontariat Europejski jako forma współpracy Muzeum Budownictwa Ludowego – Parku Etnograficznego w Olsztynku z NGO

Wolontariat Europejski (*European Voluntary Service – EVS*) jest jedną z pięciu Akcji¹ (Akcja 2) edukacyjnego programu Unii Europejskiej „Młodzież w działaniu” powołanego do życia 15 listopada 2006 roku decyzją Parlamentu Europejskiego oraz Rady Unii Europejskiej ustanawiającą program na lata 2007-2013. Za realizację programu w Polsce odpowiada Narodowa Agencja Programu „Młodzież w działaniu”, której rolę pełni Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji². Zakresem działania programu jest edukacja pozaformalna. W ramach Wolontariatu Europejskiego ludzie w wieku od 18 do 30 lat mogą spędzić za granicą³ okres do 12 miesięcy, pomagając przy realizacji projektów na rzecz społeczności lokalnej. Mogą one dotyczyć takich zagadnień, jak: kultura i sztuka, środowisko naturalne, praca z dziećmi, młodzieżą i ludźmi starszymi, działania przeciw rasizmowi, ksenofobii, sport i rekreacja, informacja europejska i inne. Działania wolontariuszy nie mogą przynosić zysku ani stanowić zastępstwa pracy etatowej. Wolontariusze poznają inną kulturę, język, zyskują nowe znajomości i doświadczenia⁴.

Organizacje

W realizację wolontariatu zaangażowane są zawsze 2 lub 3 organizacje: wysyłająca, koordynująca oraz goszcząca, przy czym czasem funkcje dwóch ostatnich pełni tylko jedna. Organizacja wysyłająca zawsze pochodzi i funkcjonuje w kraju stałego pobytu wolontariusza, a jej zadaniem jest rekrutacja przyszłych wolontariuszy, przydzielenie im miejsca pracy odpowiadającego zainteresowaniom i predyspozycjom wolontariuszy, zorganizowanie im wyjazdu do danego miejsca oraz odpowiednie przygotowanie wolontariuszy do odbycia wolontariatu poprzez szkolenia i seminaria otwierające i zamykające projekt. Niektóre organizacje wysyłające prowadzą także krótkie kursy językowe przed rozpoczęciem wolontariatu, nie jest to jednak regułą.

Organizacja koordynująca funkcjonuje w kraju, do którego wolontariusz przyjeżdża.

1 Inne akcje to: Akcja 1. Młodzież dla Europy, Akcja 2. Wolontariat Europejski (*European Voluntary Service – EVS*), Akcja 3. Młodzież w Świecie, Akcja 4. Systemy wsparcia młodzieży, Akcja 5. Wsparcie europejskiej współpracy w zakresie problematyki i działań młodzieżowych.

2 <http://www.mlodziej.org.pl/program/o-programie> (data dostępu: 12.09.2013).

3 Jest to jedna z naczelnych zasad projektu, nie można odbywać EVS w swoim kraju.

4 Certyfikat dla Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku, 8.09.2010, 2010-PL-55.



Wolontariusz Patrick Loewert podczas prowadzenia warsztatów bożonarodzeniowych, 2008,
(fot. Monika Sabljak-Olędzka, Archiwum MBL-PE).

Zapewnia mu zakwaterowanie (wynajęte mieszkanie, pokój u rodziny lub w siedzibie organizacji), wyżywienie (w postaci posiłków lub ekwiwalentu pieniężnego przeznaczonego tylko na ten cel), kieszonkowe (kwota wypłacana regularnie na własne wydatki wolontariusza inne niż wyżywienie), transport lokalny, kurs językowy oraz mentora – opiekuna, który jest indywidualnym wsparciem wolontariusza, osobą wprowadzającą w lokalną społeczność, „przyjacielem z urzędu”. Organizacja koordynująca musi dopilnować, aby wolontariusz wziął udział w szkoleniach prowadzonych przez Narodową Agencję: wprowadzającym (tzw. *on-arrival training*) oraz ewaluacji pośredniej (tzw. *mid-term meeting*), a także często sama przygotowuje seminarium zamykające i podsumowujące projekt.

Organizacja goszcząca natomiast to miejsce, gdzie wolontariusz pracuje. Do jej zadań należy przeprowadzenie szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, zapewnienie stanowiska i odpowiednich narzędzi do działania, koordynacja pracy oraz opieka merytoryczna⁵.

Finansowanie

Prawie wszystkie koszty udziału wolontariusza w projekcie finansowane są przez Unię Europejską za pośrednictwem narodowych agencji. Wolontariusz ponosi 10% kosztów przejazdów do kraju organizacji goszczącej oraz powrotu do domu po zakończeniu wolontariatu. Dofinansowanie rozłożone jest pomiędzy organizację wysyłającą, koordynującą

5 Przewodnik po programie „Młodzież w działaniu”, s. 66-68, http://ec.europa.eu/youth/index_en.htm (data dostępu: 12.09.2013).

i goszczącą, jednak ubiega się o nie jedna organizacja w imieniu wszystkich pozostałych partnerów projektu. Przyznany grant nie może pokryć wszystkich kosztów realizacji projektów, organizacje muszą wykazać wkład własny, np. rzeczowy lub finansowy. Wysokość kieszonkowego, które otrzymuje wolontariusz, oraz pozostałych kosztów (zakwaterowanie, wyżywienie, transport lokalny, opieka mentora, kurs językowy) są ustalone indywidualnie dla każdego kraju. W Polsce kieszonkowe wynosi równowartość 85 euro na miesiąc, na pozostałe koszty przewidziano zryczałtowaną kwotę 470 euro na każdego wolontariusza, na każdy miesiąc trwania projektu⁶.



Wolontariuszka Ekaterina Wosriłowa i renowator Andrzej Janikowski podczas rzeźbienia oberlandzkiej steli, 2012, (fot. Monika Sabljak-Oleńska, Archiwum MBL-PE).

Wolontariat w Muzeum w Olsztynku

W 2008 roku nawiązano współpracę z Fundacją „Borussia”. Jest to organizacja pozarządowa założona w 2006 roku w Olsztynie przez Roberta Trabę i Tadeusza Brakonieckiego. Kontynuuje ona i wspiera działalność Stowarzyszenia Kulturowego „Borussia”, które powstało w 1990 roku. W kręgu zainteresowań obu tych organizacji znajduje się problematyka historyczna, kulturalna i społeczna w odniesieniu do wielokulturowego dziedzictwa regionu dawnych Prus Wschodnich. Fundacja prowadzi szeroko zakrojone działania edukacyjne na rzecz budowania i rozwijania społeczeństwa obywatelskiego i ochrony krajobrazu kulturowego. Właśnie w tym ostatnim zakresie organizowany jest wolontariat w różnych instytucjach regionu⁷.

⁶ *Ibidem*, s. 74-79.

⁷ <http://www.borussia.pl/index.php?p=pg&id=22> (data dostępu: 13.09.2013), do 2012 roku projekt pt. „Wolontariat w ochronie krajobrazu kulturowego na Warmii i Mazurach”, w 2013 roku „Wolontariat europejski - w dialogu z historia i kulturą”, obecnie „Wolontariat europejski – edukacja i kultura”.

„Borussia” posiada akredytację Narodowej Agencji jako organizacja koordynująca, goszcząca oraz wysyłająca. We współpracy z Muzeum spełnia funkcje organizacji koordynującej – zapewnia wolontariuszom mieszkanie w Olsztynie, wyżywienie, kieszonkowe, dojazdy do pracy, ubezpieczenie, kurs językowy itd. Rocznie przyjmuje od 5 do 12 wolontariuszy, z czego 1-2 osoby pracują w Fundacji, reszta jest przydzielana do pracy w innych organizacjach goszczących, np. MBL-PE w Olsztynku, Archiwum Państwowym w Olsztynie, w dwóch przedszkolach w Olsztynie.

Muzeum przyjmuje wolontariuszy od 2008 roku, jednak pierwszą akredytację jako organizacja goszcząca w ramach Akcji 2 Wolontariat Europejski Wspólnotowego Programu „Młodzież w działaniu” Muzeum otrzymało 8 września 2010 roku. Potwierdziło to wysoki poziom merytoryczny realizowanych projektów wolontariackich, a dane Muzeum zostały umieszczone w internetowej bazie Organizacji Wolontariatu Europejskiego pod numerem 2010-PL-55, co pozwala młodym ludziom bezpośrednio wyszukać w Internecie nasze Muzeum jako potencjalne miejsce ich wolontariatu.



Wolontariuszki Franziska Sandkühler i Hannah Buschbeck podczas zbierania kartofli, 2012,
(fot. Monika Sabljak-Olędzka, Archiwum MBL-PE).

Od 2008 roku w skansenie w Olsztynku pracowało 9 wolontariuszy z Niemiec, Rosji i Polski. Obecnie wolontariat odbywają dwie wolontariuszki z Niemiec. Wolontariusze trafiający do Muzeum to najczęściej ludzie w wieku 18-19 lat, po skończonej szkole średniej, a także studenci robiący przerwę w nauce. Ich wolontariat trwa 12 miesięcy i zaczyna się jesienią (we wrześniu lub październiku). Dla większości z nich przyjazd do Polski wiąże się z porzuceniem na rok dotychczasowego stylu życia i koniecznością szybkiego przystosowania się do nowej rzeczywistości i kultury. Ciekawe są powody, dla których wolontariusze wybierają nasz kraj: niektórzy mają polskie korzenie, ale nie znają języka polskiego i nigdy

tu nie byli, inni interesują się Polską i chcą zobaczyć, jak się tu żyje, jeszcze inni przyjeżdżają, gdyż nic nie wiedzą o Polsce i chcą ją zobaczyć, poznać, są też tacy, którzy na pytanie: „Dlaczego Polska?”, odpowiadają po prostu: „Dlaczego nie?”. Wolontariat często bywa także próbą usamodzielnienia się, próbą życia pierwszy raz na własną rękę.

W Muzeum wolontariusze pracują w dwóch działach: Architektury oraz Promocyjno-Oświatowym. Praca, jaką wykonują, jest różnorodna i zawsze dostosowana do predyspozycji i zainteresowań danej osoby. Kilka pierwszych tygodni upływa na intensywnej nauce języka oraz stopniowym wprowadzaniu wolontariusza w specyfikę pracy instytucji.

Wszyscy wolontariusze biorą udział w stałych działaniach Muzeum, takich jak różnego rodzaju imprezy, lekcje muzealne, prace biurowe, polowe, przy zwierzętach. Tym, którzy wykazują się konkretnymi umiejętnościami, przydzielane są zadania wykorzystujące ich zdolności. Patrick Loewert z Bawarii w Niemczech, odbywający wolontariat w Dziale Architektury od 1 września 2008 roku do 31 sierpnia 2009 roku, przez pierwszy okres, przy merytorycznej pomocy pracowników Działu, rysował przykładową XIX-wieczną mazurską wieś: owalnicę, z odpowiednio usytuowanymi budynkami, drogami i polami. Na rysunku umieścił m.in. młyn wodny, który w trakcie wystawy, pt. „Młyny Warmii i Mazur – wczoraj i dziś”, obrazował usytuowanie tego typu budynku we wsi.

Kolejnym wolontariuszem posiadającym zdolności plastyczne był Daniel Huber z Niemiec, odbywający wolontariat w Dziale Promocyjno-Oświatowym od 1 IX 2009 roku do 31 VIII 2010 roku. Zaprojektował on pamiątkową pieczęć Salonu Wystawowego mieszczącego się w gotyckim kościele parafialnym w Olsztynku, należącego od 1985 roku do Muzeum. Wykonał ręcznie rysowaną mapę skansenu, która została zeskanowana, obrobiona graficznie, a następnie wykorzystana w przewodniku po Muzeum⁸. Jest także autorem rysunków do kolorowanki dla dzieci dotyczącej zwierząt gospodarskich, hodowanych w skansenie, a także rysunków obiektów budownictwa wiejskiego znajdujących się na jego terenie.

Franziska Sandkühler z Niemiec, odbywająca wolontariat w Dziale Architektury od 15 IX 2012 roku do 14 IX 2013 roku, opracowała graficznie papierowy model kościoła z Rychnowa, którego kopia znajduje się w skansenie. Było to uzupełnienie cyklicznej imprezy edukacyjnej, pt. „Tajemnice ciosiolki – jak dawniej budowano”, organizowanej corocznie przez Dział Architektury. Dzieci dzięki papierowemu modelowi mogły złożyć bryłę kościoła wraz z zakrytą i kruchtą, a także pomalować polichromie na papierowych ścianach. Wraz z drugą wolontariuszką, odbywającą wolontariat w tym samym czasie, Hannah Buschbeck, także z Niemiec, uzupełniły muzealny krajobraz o ważny element tradycyjnego, rolniczego krajobrazu – strachy na wróble. Aby zachować tradycyjny wygląd strachów, wszystkie poczynania konsultowano z pracownikami Działu Etnografii.

Projekty

Najciekawszą częścią wolontariatu jest realizacja miniprojektu, na który przeznaczona jest osobna pula pieniędzy. Fundacja „Borussia” jako organizacja koordynująca, w okolicach maja lub czerwca ogłasza nabór wniosków na projekty wolontariuszy, w ramach których można zrealizować działanie, będące podsumowaniem umiejętności i wiedzy zdobytej w ciągu roku pracy w placówce goszczącej. Pula pieniędzy przeznaczona na to jest różna w poszczególnych latach i waha się pomiędzy 1200-2000 zł. W Muzeum dużo wcześniej przedyskutowywane są z wolontariuszem temat i forma projektu, tak aby podjęte działa-

8 Przewodnik Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku, (red.) M. Poniewski, E. Obrębska, J. Wiczerzak, E. Wrochna, Olsztyn 2010.

nie było dla wolontariusza interesujące i możliwe do zrealizowania. Projekty realizowane w Muzeum są ambitne i wymagają dużej wiedzy merytorycznej, dlatego wolontariusze zawsze wykonują je w ścisłej współpracy z pracownikami merytorycznymi. Do tej pory były to 4 wystawy planszowe, lekcja muzealna, odtworzenie nagrobnych steli oraz informator dla osób niewidomych i niedowidzących.

Wystawy „Młyny Warmii i Mazur – wczoraj i dziś” i „Chałupy podcieniowe – zanikające piękno”

Autorem wystawy „Młyny Warmii i Mazur – wczoraj i dziś”, otwartej w lipcu 2009 roku, był wolontariusz Patrick Loewert. Wystawę „Chałupy podcieniowe – zanikające piękno”⁹ otwarto w sierpniu 2010 roku, a jej autorami byli wolontariusze Daniel Huber i Maciej Karuc. Pierwsza prezentowała wybrane budynki młynów wodnych, ukazując ich obecny, bardzo zróżnicowany stan, druga przedstawiała pomennonickie chałupy z wystawkami podcieniowymi, które zachowały się na terenie dawnych Prus Wschodnich. Obie wystawy poprzedzone zostały kwerendą archiwalną wykonaną przez wolontariuszy i pracowników Działu Architektury. Przy tej okazji wolontariusze dowiedzieli się, jak funkcjonują archiwa w Polsce¹⁰ oraz jak prawidłowo posługiwać się ich zasobami. Podczas kwerendy wytypowano obiekty do fotograficznej i opisowej inwentaryzacji w terenie. Później następowały wyjazdy w teren, w trakcie których wolontariusze mieli okazję przetestować swój język polski podczas rozmów z lokalną ludnością. Po powrocie dokonywano ostatecznej selekcji obiektów przeznaczonych do pokazania na wystawie. Następnie wolontariusze opracowali tablice w programie graficznym, a pracownicy merytoryczni pomogli przygotować teksty z opisem i historią przedstawianych obiektów. Wolontariusze tłumaczyli teksty polskie na język niemiecki i angielski, opracowali także graficznie ulotki, plakaty i zaproszenia na otwarcie wystaw. Sami też zajmowali się ich wysyłaniem i roznoszeniem. Do nich należało także rozwieszenie plansz i przygotowanie pomieszczenia, gdzie eksponowano wystawy. Podczas wernisaży mieli okazję publicznie opowiedzieć o swojej pracy nad projektem. Wystawy prezentowano przez kilka sezonów w wiatraku z Dobrocina, wraz z dwiema innymi, pod wspólnym tytułem „Ginące w krajobrazie...”¹¹.

Lekcja „Tajemnice wiejskiej okiennicy”

Tematem projektu wolontariuszki Alexandry Wirtz z Niemiec w 2011 roku był detal w budownictwie wiejskim. Na podstawie rycin Richarda Dethlefsena¹² opracowała grafikę do muzealnej lekcji skierowanej do najmłodszych odbiorców – dzieci w wieku od 5 do 7 lat. W programie graficznym wycięła z rysunków wybranych chałup wybrany detal i umieściła obok, dodając jeszcze kilka niepotrzebnych elementów zaczerpniętych z innych rysunków. Lekcja podzielona była na dwie części: podczas pierwszej dzieci oprowadzano po Muzeum, a ich uwaga była skierowana na detale zdobiące muzealne chałupy, druga część odbywała się

9 O obu wystawach szerzej: W. Chodkowska, *Ginące w krajobrazie*, „Zeszyty Naukowe Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku”, (2011), z. 2, s. 71-83.

10 Obie kwerendy wykonano w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie oraz w delegaturach WUOZ w Elblągu i Elku.

11 W. Chodkowska, *op. cit.*, s. 67.

12 R. Dethlefsen (1864-1944) – w latach 1902–1936 był Prowincjonalnym Konserwatorem Zabytków w Prusach Wschodnich, jego najważniejsze dzieło to książka *Bauernhäuser und Holzkirchen in Ostpreussen*, Berlin 1911, w której zamieścił rysunkowe inwentaryzacje obiektów budownictwa drewnianego z Prus Wschodnich. Z tej pozycji zaczerpnięto ryciny do omawianej lekcji.

w klasie i polegała na pracy z owymi rysunkami. Dzieci musiały wybrać elementy pasujące do danej chałupy (opracowano 8 różnych obiektów), wyciąć je, przykleić w odpowiednie miejsca i pokolorować, wykorzystując wiedzę zdobytą podczas zwiedzania. W ramach projektu odbyły się 4 nieodpłatne lekcje, wszystkie prowadziła wolontariuszka przy pomocy pracownika Działu Architektury. Realizacja lekcji wymagała od wolontariuszki poznania terminologii z zakresu budownictwa wiejskiego, jak np. „pazdury”, „šparogi”, „trzcinowe poszycie dachu”, „mur pruski”, a także nabycia umiejętności opisywania tych trudnych słów językiem zrozumiałym dla dzieci. Lekcja okazała się sukcesem, w 2011 roku została wyróżniona w konkursie organizowanym przez Muzeum Wsi Kieleckiej „Muzeum otwarte na edukację”¹³, obecnie widnieje ona w stałej ofercie edukacyjnej Muzeum.

Wystawa „Historia Ostpreussisches Heimatmuseum w Królewcu 1909-1945, dzisiejszego Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficznego w Olsztynku”

Tematem projektu Zuzanny Adamiec, drugiej wolontariuszki w 2011 roku, było przygotowanie wystawy na temat królewieckiej historii Muzeum w Olsztynku¹⁴. Do opracowania tematu niezbędne było przeprowadzenie kwerendy w berlińskich archiwach, szczególnie w *Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz*. Dzięki doskonałej znajomości języka niemieckiego zadanie to nie było dla wolontariuszki trudne – pierwsze pół roku wolontariatu pracowała głównie w Niemczech, zapoznając się z literaturą przedmiotu i poszukując materiałów źródłowych. Następnie wybraną literaturę przetłumaczyła na język polski, na podstawie której opracowano wystawę i katalog wystawy. Wolontariuszka jest także autorką całej szaty graficznej związanej z projektem: tablic wystawowych, plakatów, zaproszeń, ulotek, katalogu. Otwarcie wystawy oraz promocja katalogu odbyły się w sierpniu 2011 roku, wystawa prezentowana jest do dziś. Dzięki zaangażowaniu wolontariuszki w projekt i przeprowadzonej przez nią kwerendzie w Berlinie, udało się wyjaśnić wiele nieścisłości z najdawniejszej historii naszego Muzeum oraz poznać kilka całkiem „nowych” faktów. Umożliwiło to także pełniejsze opracowanie szerokiej monografii Muzeum, wydanej z okazji 100-lecia jego istnienia¹⁵.

„Żywa wystawa, czyli o hodowli rodzimych ras zwierząt gospodarskich”

Kevin Dorst podczas swojego wolontariatu najbardziej zaangażował się w pracę przy zwierzętach. Temat jego projektu był naturalnym następstwem tych zainteresowań. Już od początków założenia Muzeum w 1913 roku, jego twórcom przyświecała idea ożywienia zagród, m.in. poprzez wprowadzenie do nich żywych zwierząt gospodarskich, charakterystycznych dla regionów dawnych ziem pruskich. Przez cały czas funkcjonowania instytucji prowadzono chów wiejskiego inwentarza, brakowało jednak spójnej myśli hodowlanej.

13 P. Mackiewicz, „Oskarowe” muzeum „otwarte na edukację”, „Zeszyty Naukowe Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku”, (2011), z. 2, s. 85, 90-92.

14 Obecne Muzeum w Olsztynku powstało w Królewcu na terenie ogrodu zoologicznego, w 1913 roku zostało udostępnione turystom. W latach 1938-1943 obiekty z Królewca rozebrano, przeniesiono i złożono ponownie w Olsztynku, gdzie 12 z nich istnieje do dziś w MBL-PE. Pełna informacja: W. Chodkowska, M. Sabljak-Ołędzka, Z. Adamiec, *Historia Ostpreussisches Heimatmuseum w Królewcu 1909-1945, dzisiejszego Muzeum Budownictwa Ludowego – Parku Etnograficznego w Olsztynku. Katalog wystawy*, Olsztynek 2011; W. Chodkowska, M. Sabljak-Ołędzka, *Historia. Królewiec, Olsztynek 1938-1969*, [w:] *Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku 100 lat*, (red.) E. Wrochna, Olsztynek 2013, s. 17-33.

15 *Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku 100 lat*, (red.) E. Wrochna, Olsztynek 2013.

W 2008 roku Tomasz Olędzki, zootechnik, specjalista do spraw rolnych, hodowli i ekspozycji zwierząt, stworzył program zakładający hodowlę czystych rasowo tradycyjnych zwierząt gospodarskich. Od tego czasu zaczęto rozmieszczać zwierzęta w niemal wszystkich zagrodach Muzeum, tworząc jedyną w swoim rodzaju „Żywą wystawę”. Ostatnim etapem prac związanych z tworzeniem „Żywej wystawy...” był projekt ścieżki edukacyjnej opisującej zwierzęta. W 2012 roku wolontariusz Kevin Dorst opracował graficznie 8 tablic informacyjnych dotyczących zwierząt hodowanych w Muzeum, wydrukowanych na blasze – materiale trwałym i odpornym na warunki atmosferyczne. Na każdej znalazły się fotografie i pełen opis gatunków oraz ras zwierząt, występujących w danej zagrodzie. Informacje przedstawiono w języku polskim i niemieckim. Opracował także broszurkę skierowaną głównie do dzieci, w której zamieszczono podstawowe informacje o zwierzętach, a także krzyżówkę, dająca się rozwiązać na podstawie opisów zawartych na tablicach. Autorem tekstów jest Tomasz Olędzki. Wolontariusz wraz z zootechnikiem zajęli się rozmieszczeniem tablic w poszczególnych zagrodach, a 3 sierpnia 2012 roku uroczyste przecięto wstęgę na pierwszej z nich. „Żywa Wystawa...” została zgłoszona do konkursu Sybilla 2012 w kategorii „Wystawy przyrodnicze” organizowanego przez MKiDN, gdzie otrzymała nominację.

Odtworzenie drewnianych steli przy kopii kościoła z Rychnowa

Drugi projekt w 2012 roku zrealizowano wspólnie z wolontariuszką Ekateriną Wostriłową z Rosji, która od początku wolontariatu wykazywała się zdolnościami plastycznymi. W ramach projektu odtworzono trzy stele nagrobne, według rysunków Adolfa Boetichera¹⁶, pochodzące z cmentarza w Morağu, datowane na połowę XIX wieku. Formy steli zostały wycięte z drewnianych bali przez cieślę pracującego w Muzeum, wstępne rzeźbienia wykonał Andrzej Janikowski, starszy renowator, do końca projektu czuwający nad techniczną stroną wykonania nagrobków. Nadzór merytoryczny pełniła starsza kustosz, kierownik Działu Architektury, Wiesława Chodkowska, która także przygotowała tekst do ulotki. Wolontariuszka zajęła się stroną artystyczną opracowania steli: gotyckimi literami wyrzeźbiła inskrypcje nagrobne, detal zdobiący zwieńczenia i boki steli, a także pomalowała całość w odpowiednich barwach. Stele zostały umieszczone przy kopii kościoła z Rychnowa, w obrębie podwórza kościelnego, gdzie tradycyjnie mieścił się cmentarz. Uroczyste odsłonięcie nastąpiło 8 września 2012 roku podczas imprezy Targi Chłopskie¹⁷.

Informator dla niewidomych

W 2013 roku wolontariuszki Hannah Buschbeck i Franziska Sandkühler, przy współpracy z Działami Promocyjno-Oświatowym i Architektury, opracowały szatę graficzną informatora dla osób niewidomych i niedowidzących. Opisano w nim pokrótce historię Muzeum oraz kilka wybranych obiektów. Informatory zostały wydrukowane w języku Braille’a, a ilustrujące je fotografie opracowano w formie druku wypukłego, wyczuwalnego przez niewidomych. Wydrukowano 10 takich informatorów, z czego jeden przekazano

16 A. Boeticher (1842–1901) – architekt, historyk sztuki, pierwszy prowincjonalny konserwator zabytków w Prusach Wschodnich, autor ośmiotomowego dzieła *Bau- und Kunstdenkmäler der Provinz Ostpreußen, 1892–1898*, w którym zawarł opisy, rzuty, fotografie i rysunki najważniejszych obiektów architektury w Prusach Wschodnich.

17 W. Chodkowska, *Odtworzenie drewnianych steli przy kopii kościoła z Rychnowa*, „Zeszyty Naukowe Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku”, (2012), z. 3, s. 43–49.

Ośrodkowi dla Osób Niewidomych w Olsztynie. a resztę można wypożyczyć nieodpłatnie na czas zwiedzania w kasie Muzeum.

Podsumowanie

Przyjmując wolontariuszy z Niemiec i Rosji, pracownicy Muzeum stają się odpowiedzialni za obiektywne przekazanie im wiedzy o skomplikowanych dziejach dawnych ziem pruskich – regionu, gdzie od wieków splatały się losy ludzi wielu kultur i narodowości. A co o wolontariacie sądzą wolontariusze? Najlepiej oddać głos im samym¹⁸.

Ekaterina Wostrilowa (Kaliningrad, Rosja):

EVS dał mi możliwość poznania języka polskiego, dowiedzieć się dużo więcej o kulturze i historii innego kraju, aby ujawnić swoje zdolności komunikacyjne, aby poznać nowych przyjaciół. Ale najważniejsze, że sprawa, że EVS – jest to okazja, aby zrealizować swój potencjał, wypróbować nowe obszary i odkryć swoje prawdziwe potrzeby i pragnienia.

Wybrałam Skansen, bo to miejsce jest ściśle związane z moim miastem Kaliningrad, a ja vsegda była interesujące etnograficzne osobliwości Prussii, a więc Polska jako byłej części. Ponadto uważam, że w świecie globalizacji potrzeba bardzo dobrej znajomości i zrozumienia ich sąsiadów. Projekt, który udało mi się przygotować, wraz z pracownikami muzeum, stała się moja osobista дума i mam nadzieję, że to jest naprawdę istotne i korzystne dla muzeum.

Jestem bardzo wdzięczny za rok, który odbył się przez muzeum, i myślę, że wszyscy jesteście bardzo bliskimi przyjaciółmi do mnie. Sorry za złe języku polski!:(:)))

Franziska Sandkühler (Hamm, Niemcy):

Dla mnie wolontariat w Skansenie w Olsztynku był okazją uczyć się różnych rzeczy. Głównie języka polskiego – jestem bardzo zadowolona że teraz umiem komunikować po polsku mimo że żałowałam że nie realizowałam wszystkich pomysłów (...).

Czułam się dobrze przygotowana przez moją organizację. Dużo seminariów i projektów międzynarodowych dali mi możliwość spotkać się z wolontariuszkami różnych krajów, wymieniać poglądy i poznawać ich kultury.

Mam nadzieję że poza tym rozwijałam się osobistie oraz że muzeum jakoś zyskiwał na mój wolontariat mimo że nie pracowałam jak pracownice.

Krótko mówiąc, wolontariat był świetnym czasem i go zafszę polecałabym.

Literatura

Certyfikat dla Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku, 8 IX 2010, 2010-PL-55.

Chodkowska Wiesława. *Ginące w krajobrazie.* „Zeszyty Naukowe Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku”, (2011), z. 2, s. 67-84.

Chodkowska Wiesława. *Odtworzenie drewnianych steli przy kopii kościoła z Rychnowa.* „Zeszyty Naukowe Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku”, (2012), z. 3, s. 43-49.

18 Zachowano oryginalną pisownię i składnię.

Chodkowska Wiesława, Sablajak-Oleńczka Monika, Adamiec Zuzanna. *Historia Ostpreussisches Heimatmuseum w Królewcu 1909-1945, dzisiejszego Muzeum Budownictwa Ludowego – Parku Etnograficznego w Olsztynku. Katalog wystawy.* Olsztynek 2011.

Dethlefsen Richard. *Bauernhäuser und Holzkirchen in Ostpreussen.* Verlegt bei Ernst Wasmuth, Berlin 1911.

Mackiewicz Patrycja. „Oskarowe” muzeum „otwarte na edukację”, „Zeszyty Naukowe Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku”, (2011), z. 2, s. 85-96.

Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku 100 lat, (red.) E. Wrochna, Olsztynek 2013.

Przewodnik. Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku, (red.) M. Poniewski, E. Obrębska, J. Wieczerek, E. Wrochna, Olsztynek 2010.

Strony internetowe

<http://www.mlodziez.org.pl>

Przewodnik po programie „Młodzież w działaniu”, <http://ec.europa.eu>

<http://www.borussia.pl>

Monika Sabljak-Olędzka
(Museum of Folk Architecture - Ethnographic Park in Olsztynek)

European Voluntary Services as a form of cooperation between the Museum of Folk Architecture - Ethnographic Park in Olsztynek and NGO

The Museum of Folk Architecture - Ethnographic Park in Olsztynek has cooperated with the Borussia Foundation in Olsztyn, which directs volunteers from Germany, Russia and Poland to the Museum which hosts annual volunteer services, for five years. 3 years ago the Museum was accredited by the National Agency of the European Voluntary Service program - Youth in Action for host organizations, which confirmed a high level of coordination of volunteers' work. At the end of their stay at the Museum, all volunteers carry out a project in the field of culture and history of the region which is a summary of their year-long learning. Projects are usually educational and are directed mainly to the local community. They often involve cooperation with nearby educational or social institutions, thus contributing to popularization of the cultural heritage among children and adolescents. The article presents principles of cooperation with the Borussia Foundation, volunteers' projects and their influence on the local community.